

FÖRBJUD KÄRNVAPEN

APRIL 2017

Originaltext publicerades av **International Campaign to Abolish Nuclear Weapons (ICAN)** med stöd från **Religions for Peace**

Originaltext och layout: Tim Wright
Illustrationer: Jenny Jordahl

Översättning: **Svenska Läkare mot Kärnvapen** och **Internationella Kvinnoförbundet för Fred och Frihet, IKFF.**

Creative Commons

Bild: USA provspränger ett kärnvapen under vattnet vid Bikiniatollen, Marshallöarna, 1946. Bomben hade en sprängkraft på 23 kiloton, snäppet större än bomben över Hiroshima, men flera hundra gånger mindre än "Castle Bravo", USAs största kärnvapen som provsprängdes 1954.

FÖRHANDLINGAR STARTAR

FN:s generalförsamling avslutade 2016 med att anta en resolution om att påbörja förhandlingar om ett avtal som förbjuder kärnvapen. Detta historiska beslut är ett efterlängtat slut på två årtionden av stiltje i multilaterala förhandlingar om kärnvapenedrustning.

Kärnvapen är det enda massförstörelsevapen som ännu inte är förbjudet under internationell rätt. Detta trots att kärnvapnens katastrofala humanitära och miljömässiga konsekvenser är väl dokumenterade. Förbud mot andra särskilt inhumana vapen, så som antipersonella minor, klustervapen samt biologiska och kemiska vapen har förbjudits på dessa grunder.

Kärnvapen däremot regleras enbart av ett avtal som behandlar spridning av kärnvapen och som uppmanar till nedrustning, icke-spridningsavtalet (NPT). Ett kärnvapenförbud skulle därför fylla ett rådande legalt tomrum inom internationell rätt. Ett förbud av kärnvapen skulle också stärka den globala normen mot användning och innehav, vilket kommer att främja nedrustning.

Sedan FN bildades 1945 har nedrustning av kärnvapen stått högt på organisationens agenda. Men insatserna för att nå detta mål har länge varit stillastående på grund av kärnvapenstaternas ovilja att nedrusta. Istället har kärnvapenstaterna

investerat enorma summor i modernisering och utveckling av sina kärnvapenarsenaler.

OACCEPTABLA VAPEN

Hotet från kärnvapen är verkligt och ökar. Många bedömare menar att risken för att kärnvapen kommer att användas inte har varit så hög sedan kalla kriget. Det finns idag, 2017, cirka 15 000 kärnvapen fördelat på nio stater: USA, Ryssland, Storbritannien, Frankrike, Kina, Israel, Indien, Pakistan och Nordkorea.

Majoriteten av FN:s medlemsstater anser att vapen som är skapade för att orsaka katastrofala humanitär skada bör vara förbjudna under internationell lag. Erfarenhet från tidigare

förbudsavtal har visat att ett förbud av en viss vapentyp skapar rättsliga och politiska incitament för nedrustning. Ett kärnvapenförbud skulle bidra till att stigmatisera kärnvapen, vilket bidrar till att trycket på att kärnvapenstaterna ska nedrusta kommer att öka.

Förhandlingarna om ett förbud mot kärnvapen är öppna för alla stater och kommer inte kunna blockas av någon stat genom användandet av vetorätt. Det betyder att förhandlingarna inte är beroende av stöd eller deltagande från kärnvapenstaterna, utan att alla länder deltar på samma premiss.

VÅR KAMPANJ

International Campaign to Abolish Nuclear Weapons (ICAN) är en koalition av cirka 440 organisationer i 100 länder över hela världen som arbetar för att förbjuda kärnvapen. Medlemmarna är allt från små lokala fredsgrupper till globala organisationer som representerar miljontals människor.

ICAN startades i Melbourne, Australien 2007 och lanserades internationellt i Wien, Österrike samma år. Kampanjens grundare, *International Physicians for the Prevention of Nuclear War, IPPNW*, var inspirerade av den lyckade kampanjen som ett decennium tidigare

spelade en viktig roll i förhandlingarna om förbudet av antipersonella minor, *International Campaign to Ban Landmines*.

Sedan starten har ICAN arbetat för att bygga ett kraftfullt offentligt stöd för avskaffandet av kärnvapen. Genom att engagera olika grupper och att arbeta tillsammans med bland annat Röda korset och stater har debatten om kärnvapen förändrats och förhandlingar om ett förbud mot kärnvapen har inletts.

HUMANITÄRT FOKUS

På översynskonferensen av icke-spridningsavtalet (NPT) 2010 uttryckte staterna i

slutdokumentet en djup oro över de katastrofala humanitära konsekvenserna som skulle följa av en kärnvapenexplosion. Det lade grunden för det *Humanitära initiativet* och tre internationella konferenser under 2013 och 2014 om kärnvapnens humanitära konsekvenser.

De tre konferenserna samlade större delen av världens stater, internationella organisationer och akademiska institutioner. ICAN har under dessa tre konferenser haft den koordinerande rollen för civilsamhället.

Efter decennier av tekniska och abstrakta

diskussioner om kärnvapen har såväl kärnvapenstaterna som kärnvapenfria stater på senare år behövt förhålla sig till mänsklig säkerhet, humanitär rätt och humanitära konsekvenser av kärnvapenanvändning. Detta har skapat en mer inkluderande och öppen kärnvapendebatt inom vilken trycket på kärnvapenstaterna att nedrusta har ökat. Den nuvarande situationen utgör ett unikt tillfälle att ta nya steg för nedrustning genom att utveckla den internationella rätten kring kärnvapen med ett förbudsavtal.

HUR VI ARBETAR

ICAN koordinerar globala aktioner, informerar allmänheten, arbetar med opinionsbildning både i FN och i nationella parlament. Vi samarbetar med offer för kärnvapenprover och överlevare av USA:s atombomber mot Hiroshima och Nagasaki och sprider deras vittnesmål till såväl allmänheten som till beslutshavare.

ICAN arbetar för att förändra debatten från tekniska diskussioner till att fokusera på kärnvapnens humanitära konsekvenser. Detta menar vi är grunden till att förbjuda och eliminera kärnvapen och omöjliggör

för kärnvapenstaterna att ignorera kraven på nedrustning.

Under FN:s generalförsamling 2016 verkade vi för att staterna skulle anta resolutionen om att starta förhandlingar om ett förbud mot kärnvapen, 123 stater röstade ja till resolutionen.

ICANs arbete med att skapa opinion och ställa krav på att också kärnvapenfria stater ska ta ansvar för nedrustning har varit avgörande för den historiska utveckling som nu sker.

SUMITERU TANIGUCHI

Som 16 åring cyklade Sumiteru Taniguchi (till vänster) genom Nagasaki när USA släppte sin andra atombomb. Bomben exploderade 1,8 km från honom och orsakade svåra brännskador på ryggen. Huden på hans högra arm hängde ner från axeln till fingertopparna. De fasansfulla brännskadorna krävde 17 operationer. Här avbildas han tillsammans med en bild av sig själv inte långt efter attacken.

IROJI KEBENLI

Iroji Kebenli (till höger) från Marshallöarna drabbades hårt av brännskador när han kom i kontakt med "Bikinisnö" – radioaktiv aska och korallfragment som spreds över Bikiniatollen och de andra öarna när USA provsprängde kärnvapen där 1954. Än idag är Marshallöarna så hårt drabbade av radioaktiv kontaminering att många människor fortfarande inte har kunnat flytta hem.

Till vänster: Sumiteru har givit sitt tillstånd till publikation av hans berättelse och bilder.

Till höger: Irojis berättelse och bilder publicerades i ett reportage i National Geographic.

FÖRÖDANDE SKADA

Kärnvapen är det mest destruktiva, inhumana och urskillningslösa vapen som människan någonsin skapats. Detta genom både sin sprängkraft och den stora mängd strålning som sprids efter att det kärnvapen exploderat. Det orsakar allvarliga konsekvenser både på kort och lång sikt.

En enda explosion av ett kärnvapen över ett befolkat område skulle döda flera hundratusen människor och orsaka svåra skador på många fler. Användandet av flera kärnvapen skulle även leda till klimatförändringar, jordbrukskollaps och svält.

Under den första konferensen om kärnvapens humanitära effekter i Oslo, Norge, bekräftades det att: ”Effekterna av

en kärnvapendetonation /.../ kommer inte att vara begränsade inom ett lands gränser, utan det kommer att påverka stater och människor avsevärt, både regionalt och globalt.”

Kärnvapen har använts två gånger i krig – mot de japanska städerna Hiroshima och Nagasaki 1945. Vid slutet av 1945 hade cirka 250 000 människor dött till följd av de amerikanska atombombarna. Sedan dess har många tusen dött av strålningsrelaterade sjukdomar.

Utöver de två atombombarna mot de japanska städerna har ytterligare över 2 000 kärnvapen provsprängts på olika platser i världen. Alla dessa provsprängningar har haft förödande konsekvenser

för såväl människor som miljö och människor har varit tvugna att lämna sina hem på grund av radioaktiv kontaminering.

KÄRNVAPENS EFFEKTER

Kärnvapen frigör enorma mängder energi i form av tryck, värme och strålning. Tryckvågen och värmen gör att i princip allt som finns i närheten av bombens epicentrum slits sönder och förångas. Vidare dödar höga doser av strålning kroppens celler, skadar organ och kan vara akut dödlig. Strålningen ökar även risken för cancer, kroniska sjukdomar och genetiska skador. Forskning har konstaterat att barn, speciellt flickor, samt kvinnor är mer utsatta än män för

strålningen. Exempelvis har kvinnor cirka 40 procent större risk att utveckla cancer av samma dos strålning som män.

FN, Röda korset och andra hjälporganisationer har deklarerat att det inte finns någon beredskap efter en kärnvapenexplosion. Under den tredje konferensen om kärnvapens humanitära effekter i Wien, Österrike, 2014 varnade Röda korset att kärnvapen ”endast kan skapa ett katastrofalt och oåterkalleligt scenario som ingen önskar och som ingen kan bemöta på ett betydande sätt.”

PROCESSEN HITTILLS

MAJ 2010 ÖVERSYNSKONFERENSEN AV ICKE-SPRIDNINGSAVTALET

I översynskonferensens av icke-spridningsavtalets slutdokument från 2010, som antogs med konsensus, uttrycker staterna en "djup oro över de katastrofala humanitära konsekvenserna av en kärnvapendetonation". Detta var starten för de konferenser och det humanitära initiativet, som i sin tur har skapat förutsättningarna för förbudsförhandlingarna.

NOVEMBER 2011 RÖDA KORSET ANTAR EN RESOLUTION

Den internationella Rödakors- och Rödahalvmånerörelsen – världens största humanitära organisation – antar en historisk resolution som väddjar till alla världens stater att börja förhandla ett "internationellt rättsligt bindande avtal" för att förbjuda och eliminera kärnvapen. Kärnvapennedrustning blir en prioritet för Röda Korset.

MAJ 2012 FÖRSTA HUMANITÄRA UTTALANDET

På uppdrag av 16 stater höll Schweiz det första gemensamma uttalandet om de humanitära konsekvenserna av kärnvapen, som uppmanar alla stater att "intensifiera sina insatser att olagligförklara kärnvapen". Stödet för detta ökade med varje nytt uttalande och i maj 2015 stod 159 av FN:s 193 medlemsstater bakom uttalandet.

MARS 2013 OSLO- KONFERENSEN

Norge höll den första konferensen om kärnvapnens humanitära konsekvenser, med syfte att stärka bevisen för att förbjuda och eliminera kärnvapen, 128 stater deltog. Humanitära hjälporganisationer uttryckte att de skulle vara svarslösa efter en kärnvapendetonation.

FEBRUARI 2014 NAYARIT- KONFERENSEN

Mexiko anordnade den andra konferensen om kärnvapnens humanitära konsekvenser, där 146 stater deltog. Ordföranden för konferensen uttryckte en önskan om att starta en process för att förhandla fram ett rättsligt bindande avtal som förbjuder kärnvapen, en nödvändig förutsättning för att eliminera alla kärnvapen. Ordföranden deklarerade även att det nu inte fanns någon återvändo.

DECEMBER 2014 WIEN- KONFERENSEN

158 stater deltog på den tredje konferensen om kärnvapnens humanitära konsekvenser i Österrike. Konferensen avslutades med ett löfte om att fylla det rättsliga tomrummet inom internationell rätt vad gäller kärnvapen. Inom några månader hade 127 stater uttryckt stöd för dokumentet som går under namnet *den Humanitära utfästelsen*.

AUGUSTI 2016 ÖPPNA ARBETSGRUPPEN VID FN I GENÈVE

En arbetsgrupp träffas vid FN i Genève under februari, maj och augusti för att diskutera kärnvapenedrustning och för att undersöka nya rättsliga åtgärder för att nå en kärnvapenfri värld. Arbetsgruppen rekommenderade att förhandlingar om ett förbud mot kärnvapen bör starta redan 2017.

DECEMBER 2016 RESOLUTION I GENERALFÖRSAMLINGEN

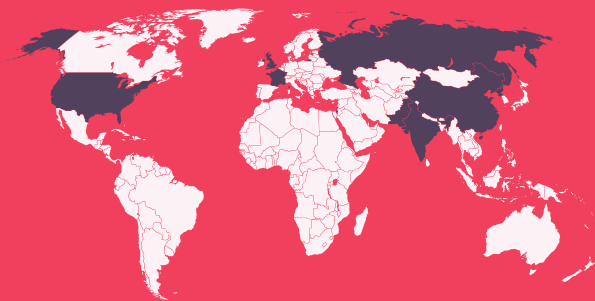
Majoriteten av staterna i FN:s generalförsamling röstade igenom en resolution om att inleda förhandlingar under 2017 om ett rättsligt bindande avtal som förbjuder kärnvapen och leder till dess eliminering. Detta beslut proklamerar slutet på det stillestånd som paralyserat den multilaterala nedrustningen av kärnvapen i över två decennier.

KÄRNVAPENARSENALER 2017

Nio stater äger tillsammans cirka 15 000 kärnvapen, 93 procent av dessa tillhör USA och Ryssland. Ungefär 1 800 av kärnvapnen är på så kallad "high alert" – redo att avfyras inom loppet av några minuter, de tillhör USA, Ryssland, Frankrike och Storbritannien (*Federation of American Scientists 2017*). I och med kärnvapenstaternas mångåriga och ekonomiskt enorma investeringar i moderniseringsprogram är dagens kärnvapen mycket mer kraftfulla än de atombomber som USA släppte över Hiroshima och Nagasaki 1945. Kärnvapenstaternas ovilja att nedrusta ökar risken för att fler stater skaffar kärnvapen. Den enda garantin för att kärnvapen inte ska spridas vidare och för att de inte ska användas igen är

att förbjuda och nedrusta dem. Några av kärnvapenstaternas ledare har uttryckt visioner om en kärnvapenfri värld så moderniserar de aktivt sina kärnvapenarsenaler. Kärnvapenstaterna har inte några konkreta planer på att nedrusta, istället har flertalet uttryckt att så länge det finns kärnvapen i världen så kommer staterna behålla sina.

Fem stater i Europa (Belgien, Nederländerna, Italien, Tyskland och Turkiet) har amerikanska kärnvapen utplacerade på sin mark genom Nato. Cirka två dussin andra stater har i sina militärdoktriner uttryckt att de förlitar sig på USA:s kärnvapen genom sitt Natomedlemskap eller samarbete.

LAND	STRIDSSPETSAR	TESTER
USA	6 800	1 054
Ryssland	7 000	715
Storbritannien	215	45
Frankrike	300	210
Kina	260	45
Indien	110–120	6
Pakistan	120–130	6
Israel	80	?
Nordkorea	<10	5
Totalt	14 900	2 086

Källa: *Federation of American Scientists, 2017*

ICAN-kampanjare vid FN, 2015.

VARFÖR ETT FÖRBUD

Den stora majoriteten av världens stater anser att det är hög tid att kärnvapen görs olagliga. De menar att ett nytt avtal behövs som förbjuder alla aktiviteter relaterade till kärnvapenanvändning, såsom innehav och utveckling.

Förbud av specifika vapensystem leder till nedrustning. Vapen som har gjorts olagliga tappar politisk status och resurser för produktion, modernisering och upprätthållande minskar. Vapentillverkare får svårare att producera vapnen och produktionen skadar tillverkarnas anseende.

Ett förbud mot kärnvapen kommer att komplettera

redan existerande förbud mot andra vapentyper som anses vara urskillningslösa och inhumana. Ett förbud kommer också att förstärka de lagar och regler som idag reglerar kärnvapen, så som *icke-spridningsavtalet*, *kärnvapenfria zoner* och *provstoppsavtalet*. Förbudet kommer även att stärka det globala tabut mot användande och innehav av kärnvapen och det kommer utmana idén om att dessa vapen är lagliga för vissa stater.

ALLAS SÄKERHET

Ett nytt avtal kommer även att försvåra spridningen av kärnvapen. Ett avtal kommer

att öka säkerheten för alla, inte minst för de som lever i stater som innehar kärnvapen – där det är störst risk att bli offer för en kärnvapenattack.

FÖRBUDETS INNEHÅLL

ICAN kräver att det internationellt rättsliga avtal som nu ska förhandlas fram, leder till ett förbud mot alla aktiviteter kopplade till kärnvapen. Det innefattar exempelvis utveckling, produktion, tester, anskaffning, beredskapslagring, transfer, utplacering, användning eller hot om användning.

Vidare bör även avtalets parter förbjudas att assistera, finansiera, övertala eller

förmå andra att utföra någon av dessa handlingar. Avtalet bör innebära en skyldighet för fullständig nedrustning av kärnvapen och ett ramverk för att uppnå detta, alltså att parterna kommer överens genom rättsliga instrument om relevanta åtgärder och tidslinjer som en del av implementeringen.

Ytterligare åtaganden som bör innefattas är att respektera rättigheter för offer och överlevare av kärnvapen samt skador på miljön. Avtalet ska också underlätta internationellt samarbete för att åtgärda dessa skador och implementera rättigheter.

SVERIGES POSITION

I oktober 2016 beslutade Sveriges regering att stödja förhandlingarna om ett förbud mot kärnvapen. Utrikesminister Margot Wallström har flera gånger tidigare fört fram brädskan av att skapa en värld fri från kärnvapen, utan att direkt stödja förbudsarbetet.

Sveriges viktiga ställningstagande måste innebära nya åtaganden. Det går i led med att Sverige nu måste investera i en framtidstro för alla genom en tydlig politik vars mål är att göra kärnvapenförbudet så starkt som möjligt.

Natos medlemsstater har utsatts för påtryckningar från USA att inte delta på

förhandlingarna. Det är av största vikt att Sverige, som alliansfritt land, engagerar sig både under och efter förhandlingarna och också tar en ledande roll för att fler stater kommer till förhandlingarna och deltar aktivt.

Förbudet mot kärnvapen måste vara förbundet med förpliktelser för att det ska bli verkningfullt, därför är det av största vikt att förbudet har ett grundläggande innehåll som gäller för alla.

ICAN:s kampanjare i Nayarit, Mexiko, 2014,
under den andra internationella konferensen
om kärnvapnens humanitära effekter.

**STÖD VÅRT ARBETE FÖR EN
KÄRNVAPENFRI VÄRLD
- INNAN DET ÄR FÖRSENT**

**ICANW.ORG/DONATE
SLMK.ORG
IKFF.SE**

“THE WRITING SHOULD BE ON THE WALL FOR THE NUCLEAR POWERS. A TREATY BANNING NUCLEAR WEAPONS IS ON ITS WAY. THE MOMENTUM OF THIS CAMPAIGN IS UNSTOPPABLE.”

– DESMOND TUTU, MOTTAGARE AV NOBELS FREDSPRIS

